

ATATÜRK
ANSİKLOPEDİSİ

Tevfik Bey (Demiroğlu) (1862-1930)
Cevdet TEKE

Yayınlayan/Kurum	:	Atatürk Araştırma Merkezi
Yayın Tarihi	:	24.10.2024
Kaynak:	:	https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/1888/Tevfik_Bey_(Demiroğlu)_(1862-1930)
İndirilme Tarihi	:	01.04.2026
Telif Hakkı	:	© 2026 Atatürk Ansiklopedisi. Tüm hakları saklıdır.

Açıklama:
Bu belge, Atatürk Ansiklopedisi'nden alınmıştır ve bilgilendirme amacı taşımaktadır. İçeriğin akademik kullanımı için kaynak gösterilmesi gerekmektedir.

Tevfik Bey (Demiroğlu) (1862-1930)

(Türk Siyasetçi)

Tevfik Bey 1862'de Van'da doğdu. Demirzade Hacı Yusuf Efendi'nin oğludur.

İlk ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra 1885 yılında Van'ın Muradiye ilçesi Nüfus Kâtipliği ile devlet hizmetine girdi. 1892'de Van İstinaf Mahkemesi Temyiz Azalığı, 1894-1897 arası Erciş ve Adilcevaz ilçelerinde Aşar İhale Memurluğu görevi ve Kaymakam Vekilliği görevlerini yürüttü. 1899'da İl Genel Meclisi Üyeliği, 1902-1904 yılları arası Van Belediye Başkanlığı, 1905'te Merkez Nüfus Yazımı Kolu Başkanı ve Çatak ilçesi Ağnam Baş Memuru görevlerini ifa etti.

Tevfik Bey, Osmanlı Meclis- i Meb'ûsân I. Dönemi için yapılan seçimlerde Van mebusu olarak Şubat 1909'da Meclise katıldı. 1912'de mebusluğu sona erince memleketine döndü. 21 Ocak'ta Çatak Kaymakam Vekilliğine atandı. 2 Şubat 1914'te de Van Nüfus Müdürü oldu.

Tevfik Bey 1919'da Hakkâri Mutasarrıf Vekili görevinde iken TBMM'nin I. Dönemi için yapılan seçimlerinde Van mebusu oldu. Ancak Hakkâri Mutasarrıflığı görevini devredecek bir vekilin olmaması sebebiyle görevden ayrılmasına valilikçe müsaade edilmediği için zamanında Meclise katılamadı. Dolayısıyla 5 Eylül 1920'de kabul edilen "Nisab-ı Müzakere Kanunu", iki aydan fazla bir süre Meclise katılmayan ve devam etmeyenlerin istifa etmiş sayılacağı hükmünü getirdiğinden Meclisin 18 Eylül 1920 tarihli gizli oturumunda, Tevfik Bey'in müstafı (istifa etmiş) sayılmasına karar verildi ve alınan karar kendisine tebliğ edildi. Buna karşılık Tevfik Bey de 3 Ocak 1921'de Meclise dilekçe sundu. Söz konusu dilekçede 29 Ağustos 1920 tarihine kadar Hakkâri mutasarrıf vekâletinde bulunduğunu, Meclis Başkanlığının tebligatını alır almaz valiliğe müracaat ederek tutanak ve yolluğunu istediğini, akabinde de Ankara'ya gitmek üzere hareket ettiğini ve bu yolculuğun iki ay sürdüğünü belirtti.

Dilekçe Encümeni ve 3. Şube tarafından yapılan tetkikler sonucunda Tevfik Bey'in mazereti kabul edildi. Tabi bu durum Mecliste bazı tartışmaları da beraberinde getirdi. Örneğin, Niğde Mebusu Mustafa Hilmi ve Gümüşhane Mebusu Mehmet Ruşen Beyler, Nisab- ı Ekseriyet Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra seçilmesi, 27 Aralık 1921 tarihine kadar Meclise iştirak etmemesi ve söz konusu tarihe kadar Meclise müracaat ederek izin talebinde bulunmaması gibi hususları belirterek Tevfik Bey'in mebusluğunun kabulüne karşı çıktılar. Bununla birlikte Aydın Mebusu Tahsin Bey ise memleketin içinde bulunduğu olağanüstü şartlar içinde, önemli bir livanın asayiş ve emniyetinin önem arz ettiği bir zamanda Tevfik Bey'in memuriyet vazifesini terk etmemesinin bir kabahat olmadığını, bilâkis makul ve meşru bir mazeret olduğunu dile getirdi. Nihayet, Meclisin 10 Şubat 1921 tarihli oturumunda, Nisab- ı Müzakere Kanunu'nun ilgili maddesi gereğince her ne kadar Meclise iştirak etmemesi sonucu gıyaben istifa etmiş addedildiyse de Tevfik Bey'in müracaatında belirttiği mazereti kabul edilerek mebusluğu kendisine iade edildi.

Bir yıla yakın gecikmeyle TBMM'ye katılan Tevfik Bey'in aktif bir mebusluk faaliyeti içinde olduğunu söylemek mümkün değildir. TBMM'de bir konuşma, bir takrir ve bir kez de kanun teklifi sunmakla birlikte, İktisat ve Bayındırlık Komisyonlarında ve Memurin Muhakemat- ı Tetkik Kurulunda çalıştığı görülmektedir. Mebusluğu süresince Tevfik Bey'in belirtilenlerin haricinde resmi kayıtlara geçen herhangi bir faaliyeti görülmemektedir. Meclise geç katılmasının etkisi olmakla birlikte, bilhassa I. Dünya Savaşı yıllarında memleketin çeşitli yerlerine göç eden ve muhacir durumuna düşen ailesini tekrar bir araya getirme uğraşı, onun Mecliste faal bir siyaset yapmasını etkilemiş olabilir.

TBMM II. Dönemi için seçilmeyen Tevfik Bey aktif siyasetten çekilerek Ankara'ya yerleşti. 7 Mayıs 1930'da Ankara'da vefat etti ve Cebeci Asrî Mezarlığı'nda toprağa verildi. Evli ve dört çocuk

babası idi. Ailesi “Demiroğlu” soyadını aldı.

Anahtar Kelimeler : Tevfik Bey,Demiroğlu, Van, Milletvekili

KAYNAKÇA

Arşiv

TBMM Arşivi, I. Devre Van Milletvekilleri Dosyası (Tevfik Demiroğlu), Sicil No: 430.

Resmi Yayınlar

TBMM Gizli Celse Zabıtları, I. Devre, 67. Birleşim, C 1, 18 Eylül 1336 (1920)

TBMM Gizli Celse Zabıtları, I. Devre, 89. Birleşim, C 1, 24 Teşrinievvel 1336 (1920)

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Devre, 143. Birleşim, C 8, Ankara 1945.

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Devre, 145. Birleşim, C 8, Ankara 1945.

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Devre, 148. Birleşim, C 8, Ankara 1945.

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Devre, 159. Birleşim, C 8, Ankara 1945.

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Devre, 173. Birleşim, C 25, Ankara 1960.

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Devre, 19. Birleşim, C 28, Ankara 1961.

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Devre, 63. Birleşim, C 12, Ankara 1958.

TBMM Albümü (1920-2010), C. 1, Ankara 2010.

Araştırma Eserler

CEVİZLİLER, Nilüfer, “Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Van Milletvekilleri”, I. Van Gölü Havzası Sempozyumu (08-10 Eylül 2004), Ed. Oktay Belli, İstanbul, 2006, 277-283.

ÇOKER, Fahri, Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem (1919-1923), III, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

GOLOĞLU, Mahmut, Üçüncü Meşrutiyet, Ankara 1970.

GÜNEŞ, İhsan, Birinci Birinci TBMM’nin Düşünsel Yapısı (1920-1923), Eskişehir, 1985.

Millî Tarihimizden Bir Safha (Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin İlk Üyeleri), haz. Hasan Cicioğlu, Erol Ülgen, AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2018.

YÜCEBAŞ, Ferit, “TBMM Zabıt Ceridelerine Göre İlk Meclis’te Van Milletvekilleri ve Faaliyetleri”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 28 Bahar 2015, 158-181.